

BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ

* Hastalık yapıcı virüs, bakteri gibi zararlı organizmalara patojen denir

* İnsan vücudlu patojenlere karşı çeşitli savunma sistemlerine sahiptir. Hücre, doku ve organların oluştuğu bu savunma sistemine bağışıklık sistemi denir.

* Bağışıklık sistemi organizmanın kendi molekülleri ve kendisine ait olmayan moleküllerin ayırımını yapmak üzere kurulmuştur.

* Savunma sistemi 3 aşamada oluşur:

1. Tanıma Aşaması => Organizma molekülün kendisine ait olup olmadığını ayırımını yapar

2. Aktivasyon Aşaması => Savunma hücrelerinin ve moleküllerinin yapıcı olan moleküle doğru hareket etmesi sağlanır

3. Tepki Aşaması => Hareketli hücreler ve moleküller patojeni yok eder

Bağışıklık Sistemi

Doğal Bağışıklık

Savunmanın
Birinci
Hattı

Savunmanın
İkinci
Hattı

Kazanılmış Bağışıklık

Savunmanın
Üçüncü
Hattı

DOĞAL BAĞIŞIKLIK

* Doğumdan itibaren sahip olduğumuz savunma hattıdır

* Patojene özgü değil, genel bir savunmadır

* Savunmanın birinci hattı ve savunmanın ikinci hattı olmak üzere iki bölümü içerir.

* Savunmanın birinci hattı patojenlerin vücuda girmesini engellerken savunmanın ikinci hattı birinci hattı geçen patojenlerle mücadele eder.

Savunmanın Birinci Hattı =>

* Patojenlerin vücuda girişini engeller

* Tükürük, gözyaşı, mükusta bulunan lizozim enzimleri patojenlerin hücre duvarını parçalar.

* Deri, burun kılları, siller savunmanın birinci hat elementleridir

* Mideğin asitli ortamı da savunmanın birinci hattın katkısı sağlar

Savunmanın İkinci Hattı =>

* Savunmanın ikinci hattında, akıyıcı ve savunma proteinleri görev alır:

* Bu hatta iki tip akıyıcı hücre yardımcı eder. Bunlar fagosit yapıcı hücreler ve doğal katil hücreleridir.

* Fagosit yapıcı hücreler patojenleri koful oluşturarak alır. Oluşan koful lizozomla birleşerek bu patojenleri parçalar

* Monositler fagositizasyon sonra makrofajya döner.

* Doğal katil hücreler virüsle enfekte olmuş veya konsereleşmiş hücreleri sabitladıkları kimyasallarla yok eder

* Savunmanın ikinci hattında interferon denilen savunma

proteinleri görev alır.

*Virüsten etkilenmiş hücreler interferon üretirler diğer hücreleri uyarır ve virüsün yayılmasını engeller

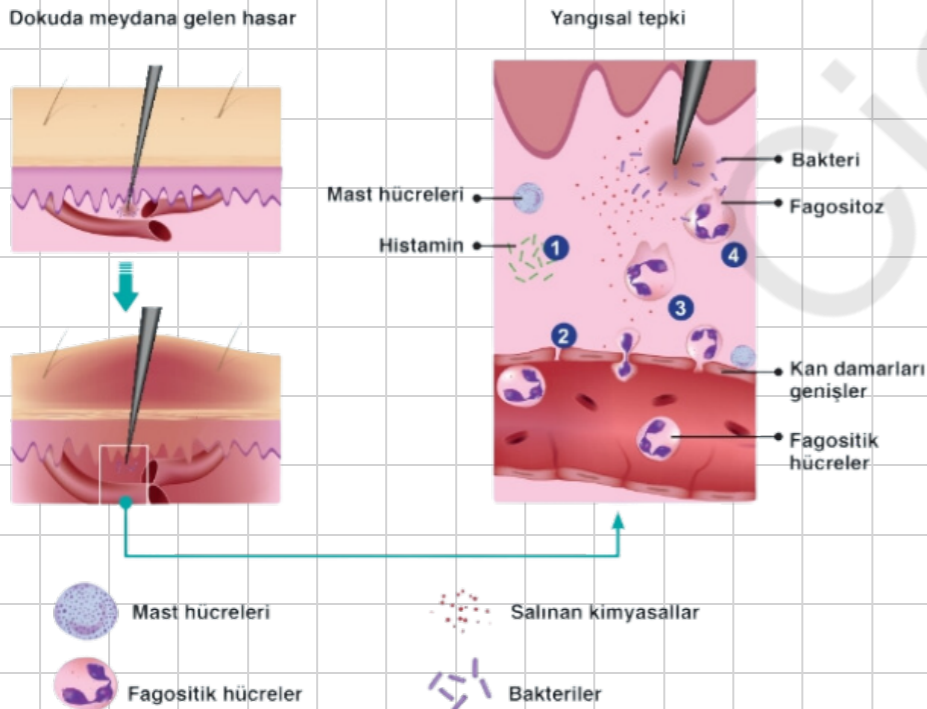
*Savunma proteinlerinden biri de komplemente proteindir.

*Komplemente proteinler alejide ve kazanılmış bağışıklıkta görev alır. Mikroorganizmaları eritir, fagositozu güçlü kılar, yan- gısal tepkilere yardım eder

Yangısal Tepki

*Bir dokunun herhangi fiziksel ya da kimyasal sebeple yaralanması durumunda vücut, birbiriyle uyumlu bir dizi savunma seriler. Bu savunmayı yangısal tepki (iltihaplanma) denir.

*Yangısal tepki şu şekilde oluşur

*Dokunun hasar görmesi sonucu mast hücreleri histamin salgılar

*Histamin kan damarlarını genişletir ve geçirgenliğini artırır. Kan damarlarında sızıntı olur ve fagositoz yapan hücreler bölgeye göç eder

*Akyuvarlar tarafından salgılanan bazı kimyasallar kan akışını hızlandırır.

*Fagositik hücreler bakterileri ve doku artıklarını yutarak yok eder. Doku iyileşir

KAZANILMIŞ BAĞIŞIKLIK

Savunmanın Üçüncü Hattı =>

*Hayatımız boyunca karşılaştığımız patojenlere karşı sürekli değişen ve gelişen bir bağışıklıktır

*Diğer bağışıklığın mücadele edemediği ya da kayırdığı patojenler ile savaşır.

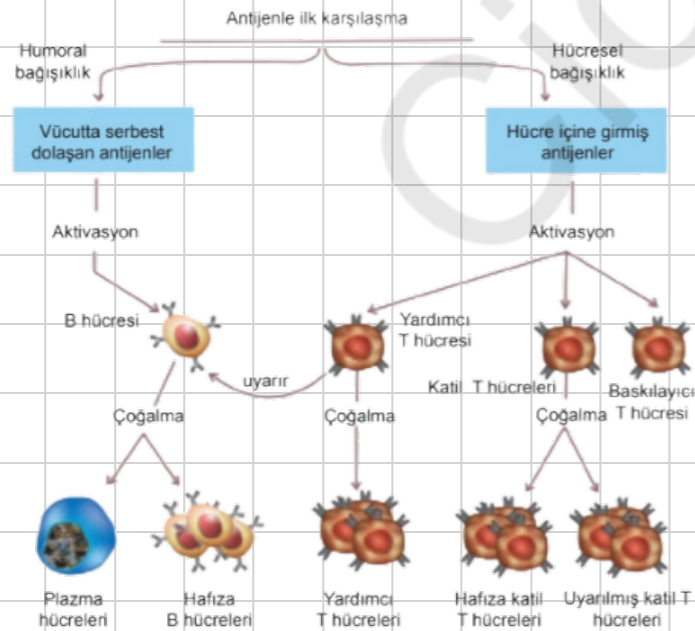
*Bu bağışıklık T ve B lenfositler tarafından sağlanır

*T ve B lenfositleri kemik iliğindeki kök hücreler üretir. B lenfositler kemik iliğinde olgunlaşırken T lenfositler timüs bezinde olgunlaşır.

*Lenfositlerde tepki oluşmasına sebep olan maddelere antijen denir. Virüs, bakteri, parazit gibi yabancıların yüzeyindeki bazı maddeler lenfositler için antijendir. Ayrıca polenler, tozlar, spor, nakledilmiş dokular da lenfositler açısından antijendir

- *Vücutta serbest dolaşan bakteri ve virüs gibi antijenlere B lenfositleri müdahale eder
- *Antijen B lenfositin üzerindeki antijen reseptörlerine bağlanınca B lenfosit aktifleşir
- *Aktifleşen B lenfositler çoğalarak antijen için reseptör taşıyan ve aynı hücrelerden oluşan hücre klonu oluşturur
- *Oluşan hücre klonlarında bazıları, aynı antijenle tekrar karşılaşıldığında hızlı tepki verebilen uzun ömürlü hafıza (bellek) hücrelerine dönüşür.
- *Hafıza hücreleri: yavaş boyunca antijenle tekrar karşılaştığında plazma hücrelerine dönüşebilme yeteneğine sahiptir
- *Bu hücreler çok daha hızlı ve güçlü antikor yanıtı oluşturur
- *Diğer hücreler ise antijene özgü antikorlar salgılayan kısa ömürlü plazma hücrelerine dönüşür
- *Antikortör lenf sıvısına salgılanarak kan dolaşımına katılır
- *B lenfositlerin bu süreci humoral (sıvısal) bağışıklık olarak adlandırılır

- *Antikortör yardımıyla hücresel saldırılar parçalanabilir. Bu olaya lizis denir
- *Lizis yardımıyla yabancı hücre duvarından içeri su girer ve hücre patlayarak yok olur
- *Hücre içine giren antijenlere T lenfositler müdahale eder.
- *T lenfositlerin hücre içindeki yabancı moleküllere karşı oluşturduğu bağışıklık hücresel bağışıklık adını alır.
- *Antijen T lenfosit üzerindeki reseptöre bağlanınca T lenfosit aktifleşir.
- *Aktive edilmiş T lenfosit, çoğalarak aynı antijene özgü reseptör taşıyan hücre klonlarını oluşturur.
- *T lenfosit klonundaki bazı hücreler yardımcı T hücrelerini ve katil T hücrelerini oluşturur. Diğer hücreler ise uzun ömürlü hafıza hücrelerini oluşturur.
- *Yabancı molekül hücreye girip hücreyi enfekte ettiği zaman T lenfositler yabancı molekülleri tanımaya başlar
- *Klonal hücre yardımıyla yabancı antijen küçük peptitlere parçalanır.
- *Çevreye yayılan bu peptit parçalarını yedek etmek için B lenfositler antikor üretir. Böylece antijenin çevre dokulara yayılması engellenmiş olur.

BAĞIŞIKLIK HAFIZASI

*Bir antijenle daha önce karşılaşmış olma; bağışıklık tepkisinin hızını, süresini ve gücünü etkiler

*Bir antijenle ilk defa karşılaşıldığında birincil bağışıklık cevabı oluşur. Bu durumda B ve T lenfositler klonları üretmek üzere çalışır.

*Antijenle karşılaşmadan sonra B ve T lenfositler aktifleşir ve genellikle 10-17 gün sonra birincil cevap en üst seviyeye çıkar.

*Eğer birey aynı antijenle yeniden karşılaşırsa bağışıklık yanıtı 2-7 gün içerisinde zirve yaparak daha hızlı, daha etkili, daha uzun süreli olur. Buna ikincil bağışıklık cevabı denir.

BAĞIŞIKLIĞIN KAZANILMASI

Aktif Bağışıklık

*Bir patojen vücutlu enfekte ettiği zaman T lenfositlerin ve antikorların kendi bağışıklık sistemimiz tarafından oluşturulması

*Aktif bağışıklık 2 şekilde elde edilir. Hasta olunarak veya aşılanmayla elde edilir.

*Aşı; etrisezleştirilmiş bakteri toksinleri, öldürülmüş veya zayıflatılmış patojenler, patojen parçaları, mikroorganizmanın proteinlerini kodlayan genler veya RNA'lar aşı yapımında kullanılabilir.

*Aşı etkenleri birincil bağışıklığı tetikler. Bu sayede bağışıklık hafızasının oluşumunu sağlar.

Pasif Bağışıklık

*Belirli bir antijene karşı daha önceden üretilmiş antikorların başka bir kişiye aktarılmasıyla oluşan bağışıklık

*Hamile kadının antikorlarının bebeğe geçmesi

*Emziren kadınlarda süt yoluyla antikorların bebeğe geçmesi

*İnsandan, koyundan, attan alınan hazır antikor çözeltilerine serum denir.

Alerji

- * Antijenlere karşı bağışıklık sisteminin verdiği aşırı duyarlı tepki.
- * Alerjiye sebep olan maddelere alergen denir.
- * Alerjenlere karşı plazma hücreleri antikor oluşturur. Antikorlar mast hücrelerinin histamin salgılamasına neden olur. Histamin yongusal tepkiyi başlatır. Mukusta ırtma, düz kaslarda kasılma, damarlarda genişleme, kılcak damar geçirgenliğinde ırtma görülür.

Otoimmün Hastalıklar

- * Bağışıklık sisteminin vücudun kendi moleküllerine saldırması
- * Tip I diyabet, MS, graves otoimmün hastalıklardandır.